

Originale Afhandlinger*).

Bestemmelsestabel over de danske Elater- (Ampedus-) Arter.

Af

B. G. Rye.

Af Slægten *Elater* (*Ampedus*) kjendes 14 danske Arter, som det altid har været særdeles vanskeligt for Samlere at bestemme rigtigt, dels paa Grund af den forvirrede Synonymi i de europæiske Kataloger, dels paa Grund af den store Lighed, flere af de rødfarvede Arter har indbyrdes. For nogen Tid siden paabegyndte jeg et omhyggeligt Studium af denne Slægt, og da jeg har haft Lejlighed til at undersøge en stor Del af de originale Typer, har jeg kunnet udarbejde den i det efterfølgende meddelte Bestemmelsestabel, der vil bringe Klarhed i den nu herskende Forvirring og korrigere Synonymien.

Det maa bemærkes, at nogle af de i Tabellen givne Karakterer er relative, saa at Læseren nødvendigvis maa gaa den efterfølgende mere detaillerede Beskrivelse igjennem for at kunne bestemme Arten sikkert. I det hele kan siges, at Arterne er godt og tydeligt adskilte, men i mange Tilfælde er det vanskeligt at udtrykke Forskjellighederne tydeligt med Ord; jeg har imidlertid gjort mit bedste for at indskrænke Sandsynligheden for Fejltagelser saa meget som muligt, ved særlig at fremhæve Forskjellighederne fra de lettest kjendelige og mere fremtrædende Arter.

Jeg maa endvidere tilføje, at jeg saa lidt som muligt har benyttet Farven af Haarene paa Thorax og Dækvingerne,

*) For Indholdet af disse er d'Hr. Forfattere ene ansvarlige.

da denne Karakter ved nærmere Eftersyn har vist sig langt fra at være konstant og paalidelig. Som Regel er saaledes *E. lythropterus*, *Germ.* forsynet med gyldne Haar, men jeg har dog taget nogle Exemplarer af denne Art i Nærheden af Silkeborg (Gjessø og Løvenholt Skove), der har fuldstændig sorte Haar; men denne Form er imidlertid overordentlig sjælden. Jeg har ogsaa for mig 4 Stykker af *E. cardinalis*, *Schiodte* fra Dyrehaven, hvoraf det ene Exemplar har Haarene paa Dækvingerne fuldstændig gyldne, medens Arten ellers altid beskrives som havende fuldstændig sorte Haar. *E. sanguinolentus*, *Sch. (ephippium, Ol.)* synes ogsaa at have en Tilbøjelighed til at variere i denne Henseende.

Fig. 1.

Fig. 2.

Fig. 3.

Fig. 4.

Elater, *L.*

1 a.	Dækvingerne skarlagensrøde, brunlige eller gule, undertiden med den alleryderste Spids sort	2
1 b.	Dækvingerne rødbrune eller gule med den halve Spids sort	7
1 c.	Dækvingerne fuldstændig sorte	8
2 a.	Antennerne med det 3die Led udvidet, trekantet, af samme Form som 4de Led (Fig. 1) <i>E. dibaphus</i> , <i>Schö.</i>	
2 b.	Antennerne med det 3die Led forlænget og smalt, af lignende Form som 2det Led (Fig. 2.)	3.
3 a.	Thorax med en ensartet dyb Fure gennem hele sin Længde; Dækvingerne rent skarlagensrøde <i>E. sanguineus</i> , <i>L.</i>	
3 b.	Thorax uden Fure i Midten eller i det højeste kun en lille Fordybning ved Bagranden	4

- 4 a. Dækvingerne helt skarlagensrøde eller røde . . . 5
 4 b. Dækvingerne rent skarlagensrøde med Sømmen mere eller mindre dyb sort . . . *E. sanguinolentus*, Sch.
 4 c. Dækvingerne mørkt rødlig eller rødbrune . . . 6
 4 d. Dækvingerne gulbrune (Størrelsen meget ringe).
E. elongatulus, Ol.
 4 e. Dækvingerne guldgule *E. crocatus*, Castlm.
 5 a. Thorax betydeligt længere end bredt, med parallelle Sider (Fig. 3), grovt og tæt punkteret *E. cardinalis*, Schiö.
 5 b. Thorax kortere, næppe længere end bredt, trapezformet, jævnt men tydeligt afsmalnet fra Midten til Forranden (Fig. 4) *E. lythropterus*, Germ.
 6 a. Større, 11—12 m. m., Farven altid brunlig; Dækvingernes Mellemrum fint punkterede, glinsende.
E. pomorum, Hbst.
 6 b. Mindre, 8¹/₂—10 m. m.; Farven altid mørkerød, Mellemrummene tættere punkterede, matte, den yderste Spids sort *E. praeustus*, F.
 7 a. Den forreste Halvdel af Dækvingerne rød eller rødbrun *E. balteatus*, L.
 7 b. Den forreste Halvdel af Dækvingerne klart guldgul
E. elegantulus, Sch.
 8 a. Baghjørnerne af Thorax med en tydelig gul Plet
E. erythrogonus, Müll.
 8 b. Thorax fuldstændig sort 9
 9 a. Stor, 10 m. m., temmelig fin Punktur *E. aethiops*, Lac.
 9 b. Lille, 5—6¹/₂ m. m., ru punkteret . . . *E. nigrinus*, Müll.

E. dibaphus, Schiödt (*pomonae*, Steph. var. H. R. W.).

Den lettest kjendelige af alle Arterne med røde Dækvinger paa Grund af *det trekantet-udvidede 3die Led i Antennerne* (Fig. 1). Sjælden, kun funden i Syd-Sjælland, Lolland og Falster, i Sundby Storskov, Lerchenborg Dyrehave o. s. v. Længde: 8¹/₂—10 m. m.

E. sanguineus, L. (*coccineus*, Schiödt). Den største af alle Arterne og let kjendelig ved tydelig Midterfure i det

brede Thorax, en Karakter, som ingen af de nærstaaende Arter har. Meget sjælden; kun 2 Expl. i Museets Samling, det ene fra Hørsholm, det andet fra Grib Skov. Længde 13—14 m. m.

I Heyden, Reitter og Weises Katalog sættes Schiødte's Navn som Synonym til *E. sanguinolentus*, Sch., en Art, der ikke er over 9—10 m. m.

E. sanguinolentus, Sch. (*ephippium*, Ol.). Betydelig mindre end den foregaaende og let kjendelig paa den *mer eller mindre udviklede sorte Plet paa Dækvingernes Søm*. Der findes imidlertid en Form, der er temmelig sjælden og som fuldstændig mangler den sorte Farve og som derfor kan forveksles med større og lysere farvede Exemplarer af *E. præustus*, Fabr., fra hvilken den dog altid kan adskilles ved sin klare skarlagensrøde Farve, de længere og mere tilspidsede Dækvinger, finere Punktur af Mellemrummene, det glatte Ydre og Thorax's meget finere og mindre tætte Punktur. Sjælden, men nu og da i Antal, hvor den findes; kun kjendt fra Sjælland, Lolland og Falster: Vinstrup Overdrev (i Antal 1894, O. Holstebro), Oreby Skov ved Vordingborg, Charlottenlund, Ordrup Mose, Nykjøbing Falst., Roden og Frejlev Skove paa Lolland. Længde 9—10 m. m.

E. elongatulus, Ol. Den *mindste* af de Arter, der har farvede Dækvinger; foruden ved sin Størrelse kjendes den ogsaa paa sin *gulbrune Farve*. Som Regel er Dækvingernes Spids fremtrædende sort, men paa det Exemplar, som jeg har for mig, mangler næsten denne Karakter ganske. Overordentlig sjælden: 1 Stk. fra Eg, Grib Skov, ¹⁵/₆ 99 (A. West). Længde 7—8 m. m.

E. crocatus, Castlm. Denne Art kan let kjendes fra alle de øvrige ved den *gyldne Farve paa Dækvingerne*. Tilsyneladende sjælden, enkeltvis paa forskellige Lokalteter paa Sjælland, Lolland, Falster og Fyen: Dyrehaven enkeltvis under løs Bøgebark; Knuds Hoved, Sj. paa Hvidtjørnblomster og under løs Egebark. Længde 10—11 m. m.

E. cardinalis, Schiødte (*coccinatus*, Rye; *præustus*, Fabr. H. R. W.). Kjendes paa, at *Thorax's Sider er parallelle*; at

Thorax er betydeligt længere end bredt (Fig. 3) og at Dækvingernes Farve er lys skarlagenerød; endvidere paa den *overordentlig tætte Punktur af Thorax*, der giver den et mat, fladt Udseende, en Karakter, der let adskiller den fra dens nærmeste Slægtninge. Sjælden, paa gamle Ege. Dyrehaven, Vinstrup, Bognæs, Christianssæde, Lolland, Lerchenborg Dyrehave. Længde 12—14 m. m.

E. lythropterus, Germ. (*sanguineus*, Schiödte). Den mest almindelige af de store Arter; træffes undertiden i stort Antal i gamle Bøge- og Fyrrestubbe. Adskiller sig fra de nærmeststaaende Arter ved sit *trapezformede Thorax*, der er afsmalnet fra Midten til Forranden (Fig. 4). I Reglen kan Arten let kjendes paa den guldgule Haarklædning paa Thorax og Dækvingerne, men undertiden forekommer en Varietet (var. *atro-pilosus*), hvor Haarklædningen er fuldstændig sort, men Formen af Thorax, der ikke har Midtfure, det aflange tredie Led af Antennerne (Fig. 2), den fine Punktur og det glatte Udseende adskiller den fra dens to Slægtninge *E. sanguineus*, L. og *E. cardinalis*, Schiö. Almindelig udbredt: Lyngby, Dyrehaven, Bognæs (i gamle Popler), Vejle, Ry, Silkeborg o. s. v. Længde 12—13 m. m.

E. pomorum, Hbst. (*elongatulus*, Schiödte's Fortegnelse). Denne Art kan altid kjendes paa dens mørk *rodbrune Farve* og de *glatte, glindsende, fint punkterede Mellemrum paa Dækvingerne*. Tilsyneladende almindelig udbredt; findes paa de fleste Steder, hvor der er gamle Elletræer, lejlighedsvis ogsaa i Birk. Dyrehaven, Vinstrup Overdrev, Bognæs, Silkeborg, Ry, o. s. v. Længde 11—12 m. m.

E. praeustus, Fabr. Beslægtet med *E. pomorum*, men kan altid skjernes fra denne ved de *tæt punkterede Dækvinger*, som er *matte*, aldrig glindsende, og altid røde, ikke med den Tilbøjelighed, der findes hos *E. pomorum*, til at blive brune og med tydelig sort Spids. Arten er gennemgaaende mindre, men lejlighedsvis findes store Hunner, der i høj Grad ligner den foregaaende. Almindelig og meget udbredt paa Birk, Pil o. s. v. Lyngby Mose, Bøllemosen, Silkeborg, Ry, Lindum o. s. v. Længde $8\frac{1}{2}$ —10 m. m.

E. balteatus, L. En af de almindeligste og lettest kjendelige Arter; *Dækvingerne er nemlig rødbrune med den bageste Halvdel sort*. Meget udbredt, hvor Birk voxer. Længde 8—9½ m. m.

E. elegantulus, Sch. er forsaavidt beslægtet med den foregaaende, som den har den bageste Halvdel af *Dækvingerne sort*, men kjendes let fra den ved sin *klare, guld-gule Farve*. Overordentlig sjælden: kun 2 Stykker kjendes (i Musæets Samling) fra Hardenberg Have paa Lolland, hvor de blev fundne under den løse Bark paa en fældet Eg. 7½—8 m. m.

E. erythrogonus, Müll. En *smal, sort* Art, der let kjendes paa, at *Thorax's Baghjørner er gule*. En af de sidste Tilvækster til den danske Fauna; et ringe Antal blev fundet i gamle Eggestubbe i Vang Skov, Vendsyssel. Længde 7—8 m. m.

E. aethiops, Lac. En *stor og bred, fuldstændig sort* Art, med *Dækvingernes Mellemlum tydeligt punkterede*. Meget sjælden. Funden i Lindeskov, Nykjøbing, Flst. Længde 10 m. m.

E. nigrinus, Müll. En *lille, smal og fuldstændig sort* Art, der let kjendes fra den foregaaende ved sin ringere Størrelse og de ru Mellemlum paa *Dækvingerne*. Sjælden, men meget udbredt, hovedsagelig funden paa Eg og Hassel. Sjælland, Lolland, Falster, Silkeborg, o. s. v. Længde 5—6½ m. m.